

De norske jentene som sitter fengslet i Bolivia er – enten de vil eller ei – blitt en del av en industri som omsetter for mer enn all verdens våpenhandlere til sammen.

- **Jeg har levd** av kokaplantene siden jeg var liten, sier en trinn kvinne i en av kokabuskradene i høyden over landsbyen San Jacinto i de grønne dalførene i Yungas.

Hun napper lett av kokabuskenes blader, som i form minner om tyttebærblader. Toppskuddene får stå, for disse får buskene til å strekke seg.

- Mamma lærte meg å ta vare på planten. Hun sa: «Denne planten er vårt vann, vårt korn, vårt kjøtt. Hva skal vi gjøre uten den?»

I løpet av en snau time har hun ryddet bladene av en hel rad. Sekkene til plukkerne er fulle av grønne blader som skal kjøres inn til Via Fatima-markedet i storbyen La Paz og tygges eller bli til te som er godt for både magen og for hodepinen man ofte får oppe i fjellene i Bolivia.

38 mil nord for La Paz – i byen Cochabamba – sitter tre norske jenter på 21, 18 og 17 år bak mur og metall i fengselet San Sebastián, siktet for forsøk på smugling av 22,5 kilo kokain. 21-åringens to år gamle datter er sammen med sin mor bak murene. Livene deres ble snudd på hodet da politiet pågrep dem på den internasjonale flyplassen i byen for tre uker siden. Ungjentene, som hevder de ikke kjente til kokainen som lå kamuflert i bager i bunnen av koffertene de hadde med seg, risikerer opptil 20 års fengsel.

Kokainet skal være kjøpt i området rundt Cochabamba eller Santa Cruz, hvor et kilo kokain koster mellom 1500 og 5000 dollar, mellom 7500 og drøye 25 000 norske kroner, avhengig av kvaliteten.

Kokastr

► **Viktig last:** Tidlig om morgenen ankommer bøndene fra Yunga-distriktet La Paz med sekker stappet med kokablader. Mange

ofen

bønder utvikler nå nye produkter av koka, slik som leskedrikker og kjeks.

► I Norge ville stoffet de tre jentene ble tatt med hatt en gateverdi på opp mot 20 millioner kroner.

Mens boliviansk politi nå forsøker å avdekke jentenes rolle i saken, er det på det rene at de - frivillig eller ufrivillig - er blitt en del av en gigantisk søramerikansk milliardindustri. Bolivias produksjon av soltørket koka er verdt utrolige 900 millioner kroner, som utgjør 2,1 prosent av bruttonasjonalproduktet og 12 prosent av verdien av landets jordbruksproduksjon.

Og selv om boliviansk politi arresterer stadig flere smuglere og hele 9000 kilo kokain er beslaglagt i landet hittil i år, er Bolivia det rene paradiset for kokainsmuglere. For inne i de dype skogene i Colombia, Peru og Bolivia, mister bladene sin uskyld og blir foredlet til kokain. De tre landene produserte henholdsvis 640, 270 og 98 tonn kokain i 2004, ifølge UNODC - United Nations Office on Drugs and Crime.

Det er uhyggelig store penger i den søramerikanske kokainindustrien. Og etterspørselen øker, ifølge UNODC og Det europeiske overvåkingsseieret for narkotika og narkotikamisbruk (EONN). Derfor herjes det fattige landet av en krig som i korthet går ut på å utrydde kokaplanten. Totalt.

Mesteparten av det hvite pulveret går opp i nesa på amerikanere - 88 prosent av all kokain smugles inn til USA. Ifølge undersøkelsen National Survey on Drug Use and Health fra 2006, vil 35,3 millioner amerikanere prøve prøvd kokain minst en gang i livet.

EONN anslår at 10 millioner europeere, tilsvarende tre prosent av alle voksne har prøvd kokain minst en gang. Særlig Italia, Storbritannia og Spania har høye brukertall. Norske undersøkelser viser at mellom 1,5 og tre prosent av de under 20 år har prøvd kokain. Det norske Tollvesenet beslagla i fjor 71,15 kilo kokain.

Med midler fra USA i ryggen og machete i hånda, har kokajegerne i perioden fra 1990 til 2005 redusert plantasjene fra cirka 50 000 til 25 000 hektar. Der hvor det er funnet kokainfabrikker har stoffet blitt tent på og gått samme vei som kokainen som ble funnet i bagene til de norske jentene: Opp i røyk.

I Colombia har USA gjennom programmet Plan Colombia, som ble iverksatt i 2001, sprøytet kokaåkrene med plantedrepere. I perioden 2001-2005 ble kokaåkrene redusert fra 169 800 til 105 400 hektar, oppgir The International Office of National Drug Control Policy. Men plantedrepingen var ikke helt vellykket, fordi det i etterkant ble funnet nye åkrer. Med kokabuskene forsvinner også andre planter og mange mennesker har rapportert at de har blitt syke som følge av sprøytingen. Venstresiden i Colombia - og i Europa - mener at sprøytingen egentlig er en måte å få tilgang til de colombianske skogene som kan ligge over store ukjente oljefelt. Flere utenlandske oljeselskaper er allerede representert i disse områdene.

USA har brukt anslagsvis en milliard dollar per år på narkotikabekjempelse, på å få bøndene over fra koka til yuca. Innsatsen har blitt supplert med tiltak som tollfritak på latinamerikanske eksportprodukter.

- **Det er ikke tradisjon** for å bruke kokain i Andes-regionen, sier Bolivias president Evo Morales (49).

Morales, som også er kokabonde, møter Magasinet i regjeringspalasset i La Paz iført stripete jakke som er spesiallaget for embetet. Han gjør det klart at han ikke vil komme USA i møte. Tvert imot - da Morales ble valgt til president i 2005 ble Bolivias såkalte *coca zero-politikk* erstattet med *coca sí, cocaína no*; ja til koka, nei til kokain. Det vil si at bøndene fortsatt får dyrke koka, og at butikene får selge det - i små mengder. Et visst forbruk har alltid vært tillatt i Bolivia.

- I Andes har vi derimot en tradisjon for å dyrke kokaplanten som er en nytteplante av stor verdi for menneskeheten, fortsetter presidenten. Morales er den første indianeren som innehar presidentembetet, det til tross for at bare åtte prosent av befolkningen er kategorisert

Dagbladet 25.05.2008. Her går kokainen som de norske jentene er mistenkt for å ville smugle, opp i røyk.

Beslaglagt: Ja til koka, men nei til kokain, er mantraet i presidentpalasset i La Paz. På fjorårets ti første måneder hadde myndighetene beslaglagt 428 625 kilo narkotika. Her fra Chapare-distriktet, berømt for sin storstilte narkotikaproduksjon.

Kokabonde: President Evo Morales (47) kommer fra en kokabondedefamilie og vil legalisere koka-dyrkingen. - Vi har ikke en tradisjon for å bruke narkotika i Andes, sier han.

som hvite; de øvrige er aymara-, quechua-, og guaraní-folk eller mestiser. Det ble en voldsom protestbølge i Bolivias rikeste regioner da han ville endre landets konstitusjon, men mange bønder uttrykker glede over at de endelig er representert i presidentpalasset. Han fikk da også 80 prosent av stemmene ved valget i 2005.

- Kokablader er ikke kokain, like lite som kokabladproduzentene er narkotikaselgere, sier Morales.

- Heller ikke er kokabladkonsumentene narkotikaavhengige, sier presidenten og sikter til alle bolivianerne som går med blader under bulende kinn.

Morales har i hele sin politiske karriere kjempet for retten til å dyrke koka. Han mener at konsumentlandene for kokain bør fjerne de kjemiske produktene som brukes til å produsere kokain isteden.

- I Bolivia produserer vi ikke svovelsyre som brukes til å viderefordre kokablade til kokain. Hvorfor lar dere ikke være å produsere disse kjemikaliene i stedet for å pålegge oss å ødelegge en plante som har vært brukt i årtusener? spør Morales.

I San Jacintos kokaåkere er de hjertens enige i Morales' kokapolitikk - og det til tross for at de klager over at han aldri har besøkt akkurat dem:

- Hvis noen tar fra oss planten vil vi protestere. Det har vi gjort før, sier kokaplukkerne i Las Yungas.

Det er de som har støttet Evo, som har fortalt at han som liten gutt spiste appelsinskall for å døyve sulten.

Mange ganger har de alle, Evo inkludert, marsjert inn på plazaene foran regjeringens- og kongressbygget for å demonstrere for retten til å dyrke hva de vil på sin jord. I tråd med Morales' politikk er det også blitt dyrket mer koka: UNODC registrerer en vekst på 2000 hektar siden Morales kom til makta og fram til utgangen av 2006.

Det er ikke USA begeistret for. - Hva skjer hvis USA stopper overføringene via utryddingsprogrammene?

- Det er snakk om lite penger. Vi prøver, som et mottiltak, å få våre bønder over i annen produksjon og håper dette kan gi resultater, sier Morales.

På Via Fatima-markedet i La Paz svinges de store sekke med tørkede kokablader fra lasteplan til skuldrer. Det veies, måles og sorteres. Sedlene går fra en solsvidd hånd til den neste. Til det høyest legale markedet kommer kokabønderne fra Yungas for å selge sesongens avling til de sertifiserte forretningene. Dagens bolivianske politikk går ut på å begrense kokainproduksjonen ved å gi den enkelte bonde adgang til å dyrke koka på inntil 40 kvadratmeter jord. Totalt er det satt av 12 000 hektar til legal kokadyrking. Hver forretning får fem kilo per uke til salg.

Mange tar likevel sjansen på å dyrke mer enn de har lov til: Sosialdepartementet viser til at det hele tiden blir funnet kokainlaboratorier og ulovlige åkere. Antonio Blanco og hans bror Hugo fra Yungas har tillatelse til å produsere og selge koka. De sorterer kokablader. De store bladene skal skilles fra de små.

- Noen liker å tygge små blader, andre vil ha dem større, sier Antonio og rister kokablade gjennom et nett.

Han misliker rasjonalisering. Utryddingspolitikk også:

- Null koka betyr null folk i Yungas, hvor jeg kommer fra. Det betyr også null kokain for dere gringos, sier han og ler så gullekkeka blinker i skinnen fra lyspæra i taket.

- Det dere ikke skjønner er at vi lever av dette. Vi er rammet av tørke som følge av klimaendringene, det gjør det vanskeligere å dyrke frukt og kaffe, vi har heller ikke noe marked for disse varene. Da er det klart at vi dyrker koka. Men det vi dyrker går til det legale markedet, ikke til narkotikaproduzentene.

- **Jeg er fra Cochabamba**, rett ved Chapare, distriktet som dyrker kokaen som går til narkotikaindustrien, sier Hilder Sejas, pressetalsmann for sosialdepartementet som har ansvar for Bolivias narkotikapolitikk.

- Da jeg var liten reiste vi ofte til Chapare for å nyte den vakre naturen. Så reiste jeg for å studere og da jeg kom tilbake på 1980-tallet var Chapare fullstendig forvandlet. ►

Livsgrunnlag: - Jeg har levd av kokaplantene siden jeg var liten, forteller kvinnen som plukker kokablader i høyden over San Jacinto i Yungas. Kvinnene står for innhøstingen. Mennene fjerner ugresset mellom kokabuskradene.

► Fra å være et paradys, var det nå svære jeeper på veiene, fly og helikoptre i luften og markeder hvor det ble solgt kokain. Det var helt utrolig. Bolivia har forsynt verden med sølv og tinn, men da tinnmarkedene kollapset på 1980-tallet emigrerte gruvearbeiderne til Chapare og dyrket koka i stedet.

- Det er klart at for en person med små muligheter til å brødfø seg selv, er det lett å begynne og forsyne narkotikahandlerne med kokablader, særlig når de betaler med biler eller andre goder man aldri før har hatt, sier Sejas.

Og mens politikere krangler om hvem som har skylda i kokainproblemene, går bolivianerne med bul på kinnet:

- Kokaen er som vinen for franskmennene, sier Sejas og byr på små grønne soltørkede blad fra Yungas.

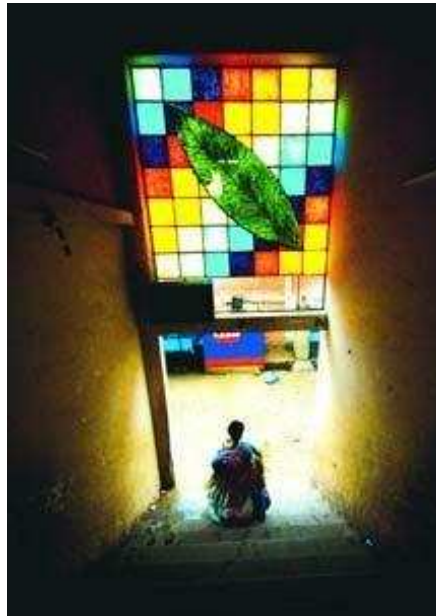
- Men før du putter dem i munnen må vi fortelle Pachamama (Andes-urfolkets gudinne. Red.anm.) at du tar koka fordi det vil gjøre deg godt.

Sejas resiterer en liten bønn og så legges bladene inn under kinnet. De smaker som grønn te. Vi fortsetter praten slik kutymen krever og legger inn flere blader nå og da, mens vi sludrer og drikker te på koka, kamille og anis (trimate). Bladene mykes opp av spyttet og sevja svelges. Det prikker i huden etter hvert som timene går, men kokablade gir ingen effekter utover dette. Eller kanskje det blir mer driv i rapportarbeidet?

- Når klokka begynner å bli åtte og ni på kvelden og du skal ta drosje, vil du se at mange av drosjesjåførene har en kul på kinnet, sier Sejas.

- Slik holder de seg våkne natten gjennom. ●

magasinet@dagbladet.no

God pris: Kokabøndene reiser jevnlig til La Paz for å selge avlingen der. De får cirka 37 kroner per kilo.

Kokain

Snow, cola, coke, flake, blow. Et sentralstimulerende stoff som utvinnes fra buskplanten *Erythroxylum coca*. Kokabuskens oppvikkende og sultdempende effekter hadde vært kjent i århundrer før forskerne klarte å isolere den aktive substansen i 1859. I ren form er effekten av kokain betydelig sterkere enn i kokablade- ne. Kokain kan injiseres med sprøyte, sniffes gjennom nesen eller røykes. Kroppen reagerer med høyere blodtrykk, og omfattende bruk kan føre til hjerteinfarkt. Stoffet er sterkt vanedannende. Det anslås at 10 millioner europeere, tilsvarende tre prosent av alle voksne, har prøvd kokain minst en gang. Særlig Italia, Storbritannia og Spania har høye brukertall. Kokaplanten ble i 1961 satt på FNs liste over narkotiske stoffer, på linje med heroin, opium og kokain.

Ny lov: Kokainindustrien har gitt Bolivia valutainntekter som ikke er å finne i noen statistikker. Transparency International kaller Bolivia et av verdens mest korrupte land og det jobbes nå med en lov for å hindre at banker holder formuer og mistenkelige transaksjoner hemmelige. Loven har ikke gått gjennom hos senatorene.

- I Bolivia har senatorene både nærings- og eiendomsinteresser som gjør at de ikke vil vedta denne loven, sier Bolivias sosialminister, Felipe Cáceres, til Magasinet.

DET ER STØRRELSEN DET KOMMER AN PÅ

MITSUBISHI COLT INSPORT – DEN STORE SMÅBILEN

Colt tok for 8. gang førsteplassen på den tyske ADAC-statistikken for driftssikkerhet

SPAR 15.000,- PÅ INSPORT UTSTYRSPAKKE

Stabilitetskontroll (ASC) • Antispinn-kontroll (TCL) • 6 kollisjonsputer • 16" lettmetallfelger • Tåkelys foran • Regnsensor • Kjørecomputer • Rattbetjent radio/CD • MP3-kompatibel • Sotede vinduer (5-dørs) • Klimaanlegg • Turbo takspoiler (3-dørs) • Lærtrukket ratt og girskifter • Utvendig designpakke

Priseks. COLT INSPORT 5-DØRS veil. pris kr. 184.900,-* NÅ TIL KAMPANJEPRISS KR. 169.900,-*

GARANTI
5 ÅR
100.000 km

For nærmeste forhandler ring **23 37 61 00**

*Veil. pris pr. 01.01.08 levert Drammen bilhavn.
Enkelt utstyrsdetaljer kan avvike fra standard.
Dnvsstofforbruk: 4,4-6,8 l/100 km variert kjøring. CO₂-utslipp: 116-161 g/km.

www.mitsubishi.no | **GARANTERT KVALITET**

